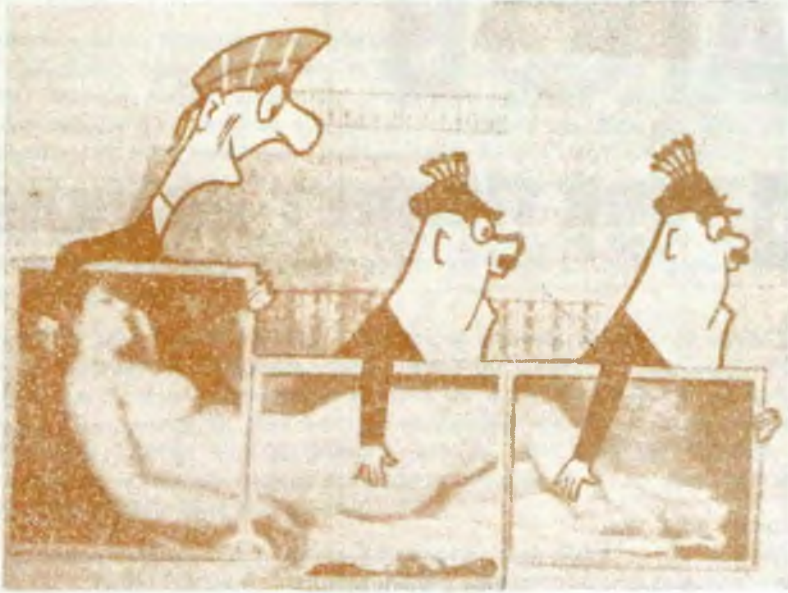

film

DÜNYA CANLANDIRMA SİNEMASI
ŞENLİĞİ

TFLEWMUDOGCÖVNJEHXSRPOMNHE

000000000000000000000000

WMQXHKÖAUSE

ADÖTFUNHG

MZKÖYE

NÖIDO

AÖBB

**BANKANIZI
SEÇTİNİZ Mİ ?**

demek ki
görüşünüz
kuvvetli...

TÜRK TİCARET BANKASI

EDİRNE'den KARS'a kadar yurdun her köşesinde hizmetinizde

Kapak Düzeni : Erkal Yavı

Ön Kapak : PARIS-FLASH / CHAMPEAU ve WATRIN

Arka Kapak : Kukla Tiyatrosunun iki sanatçısı Serrâ Tuğrul / Paolo Milani

FILİM 73 / Türk Sinematek Derneği'nin yayın organı olarak ayda bir yayınlanır / Sahibi Türk Sinematek Derneği adına Onat Kutlar / Yazı İşleri sorumlusu : Ömer Pekmez Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir, dergiyi bağlamaz / Yönetim Yeri : Türk Sinematek Derneği, Sıraselviler Caddesi, No. 65 Beyoğlu, İstanbul / Tel : 49 87 43 / P. K. 307 Beyoğlu / Dizgi baskı, cilt: FONO tesisleri / Baskı tarihi 16-7-1973

SAYI : 35

3 LIRA

SINEMATEK'DE DÜNYA CANLANDIRMA (ANIMATION) SINEMASI ŞÖLENİ :

Sinematek'in uzun zamandan beri hazırlıklarını yaptığı «Dünya Canlandırma Sineması» şöleni temmuzda başlayarak iki bölüm halinde eylül ayına kadar devam edecektir. Son yıllarda, özellikle Avrupa ülkelerinde umulmadık gelişmeler kaydeden, Sinema tarihine ölümsüz başarılar kazandıran Canlandırma Sineması, ne yazık ki ülkemizde Sinematek dışında pek tanınmamaktadır. Bugüne kadar Lenca, Grimault, Giersz, Dinov, Trínka gibi büyük ustaların eserlerini zaman zaman programlarına koyan Sinematek, ilk kez bu sanatın özellikle çağdaş örneklerini toplu bir biçimde sunmaktadır. Canlandırma Sinemasını çocuklar için eğlendirici bir gösteri olmanın çok ötesinde derin anlamlar ve büyük bir biçim yaratıcılığı kazandığı günümüzde böyle bir toplu gösterinin bir «Şölen» değeri alması doğaldır.

Sinematek'in Şölen'inin 13 temmuz - 19 ağustos arasında yer alan ilk bölümünde A.B.D., ALMAN, DANİMARKA, BULGAR, ÇEK, FRANSIZ, KANADA, POLONYA, SOVYETLER, TÜRKİYE canlandırma sinemalarının en yeni ve ilginç örnekleri yer alacaktır. Girişilen uluslararası temaslarda ilk elde örnekleri bulunmayan ya da bir kısmı bulunan YUGOSLAVYA, A.B.D., SSCB, ÇEKOSLOVAKYA, İTALYA, MACARİSTAN, FRANSA, JAPONYA gibi ülkelerden klasik ve modern öbür büyük örnekler de 1-20 eylül tarihleri arasında Şölen'in ikinci bölümünde sunulacaktır.

Son yıllarda ülkemizde Canlandırma Sinemasına karşı ilginin arttığı bir gerçektir. Karikatürü ve Grafik sanatlar belli bir düzeyin üstünde olan Türkiye'nin canlandırma ve kukla filmi sanatına olumlu katkılarda bulunması doğaldır. Sinematek'in daha önce düzenlediği canlı resim gösterilerinin elde ettiği geniş ilginin hiç kuşkusuz ülkemize özgü nedenleri vardır. Bu kez, Sinematek'in Şölen'i fırsat bilerek, şehrimize gelecek olan yabancı canlandırma ustaları ile bizim sanatçılarımız ve sinemaseverlerimiz arasında yararlı, üretken bir düşünce alışverişini ortamı doğacaktır.

Gösterilerin büyük kısmı kısa filimlerden oluştuğu, her filim hakkında ayrı ayrı bilgi vermenin güçlüğü dolayısıyla gösterilen programda ülkelerin adları ile (uzun filimler değilse) anılmaktadır. Ancak bu eksiklik dolayısıyla bir noktanın belirtilmesinde yarar vardır: sunulacak filimlerin ezici bir çoğunluğu ülkemizde ilk kez gösterilmektedir. Ayrıca Şölen sırasında gösterilecek filimlerle ilgili haftalık ayrıntılı bültenler yayınlanacaktır.

CANLANDIRMA SINEMASINA GIRIŞ

Canlandırma sinemasının tekniği.

1880 yıllarında Fransa'da Reynaud adında biri elle çizilmiş resimlerden meydana gelen kuşakları «Proxinoscope» adı verilen göstericide oynatıyordu. Gerçek anlamda sinemadan 15 yıl önce Reynaud'nun yaptığı bu işlem, canlandırma sinemasının temelini teşkil ediyordu. Gerçekten de canlandırma sineması bu basit temelden hareket etti.

Bilindiđi gibi sinema film çekilirken hareketin parçalara bölünüp (çözüm), göstericide bu parçaların birleştirilmesine dayanır (birleşim). Yani, hareket normal olarak 24 parçaya bölünüp, göstericide tekrar birleşir. Canlı film yapımcıları ise çözümü kameradan önce film üzerine çizerek yaptılar. Yani kamera önünde hareketi 24 parçaya bölüp, tek kare çevrimi ile görüntülediler. Böylece cansız cisimler hareket olanağı kazandı. Sinemanın bu türü de, bu özelliğinden dolayı canlandırma sineması ismini aldı.

Canlandırma sineması bu temel teknikten hareketle, teknik gelişime paralel olarak, yeni anlatım biçimleri de kazandı. Bazı sinema yönetmenleri kamerayı da aradan çıkarıp, görüntüleri elle, doğrudan film üzerine çizmeye başladılar. Hatta film üzerindeki ikinci unsur, sesi de aynı yöntemle kullandılar. Bu arada kare atlama tekniği ile hareketin hızının ayarlanması mümkün oldu. Bu gün deneysel sinema kavramı içinde bu çalışmalar kompüterlere kadar uzandı.

Canlandırma sineması kendi içinde 5 türde gelişme gösterdi. Canlı-resim, şema filmi, gölge filmi, alıcısız film.

Canlandırma Sineması yayılıyor :

Reynaud resimleri kuşağa kendi çiziyor, yani kamera kullanmıyordu. Kamerayı ilk kez 1907 de James Stuart Blackton bu işte dene. «Perli Otel»de bu teknik ile cansız eşyaları hareketlendirdi. Blackton'un «bir görüntü bir çevirim» (one turn one picture) yöntemini canlandırma sinemasına ilk kez bu türün, ilk büyük ustası Emile Cohl uyguladı.

Amerika'da resimli roman geleneği (Comics) canlandırma sinemasına zengin bir kaynak teşkil ediyordu. Nitekim çok geçmeden 1909 larda ilk canlı-resim örnekleri Amerika'da görülmeye başladı. «Terbiyeli Dinazor Gertie» bu türün ilk popüler kahramanı olarak, Vinson Mc Coy'a ün kazandırdı (1910). Ben Harrison ve Manny Goud'un «Krazy Kat», Pat Sullivan'ın yarattığı, Otto Mesmer'in canlandırdığı «Flax the Cat», John R. Bray'in «Albay Heezallar» serileri bu türü Amerika'da yaygınlaştıırıp Walt Disney'e kadar getirdi. Bu arada Fransa'da duraklıyan çalışmalar, yurdunda kukla çalışmaları ile bu türe geçen Rus asıllı Ladislav Stareviç'in «La Fontaine» serisi ile canlılık kazandı.

Walt Disney'e Karşı UPA

«Alis Harikalar Diyarında» Disney'in bu türe girmesini sağlamıştı. «Mickey Mouse» ya da tanıdığımız adıyla «Miki Fare» serisi ise, ses unsurunun da araya girmesi ile hem bu türü, hem de Disney'in adını Dünyaya yaydı. Disney fabrikasyon canlı-resim filmlerine başlayana kadar kendi türünde özgün yapıtlar verdi. Miki Fare gözü pek, alaycı, yürekli ve kendine güvenli kişiliği ile Aamerikan toplumunun özlediği insan tipiydi. Üç Küçük Domuz» aklın temsilcileriydiler. Meşhur «Donald Duck» Vak Vak Kardeş ise gürlütücü, şaşkın, mutsuz haliyle tipik Amerikalıyı temsil ediyordu.

Ama Disney zamanla kendine özgü stilini bırakıp, klasik müzik gag bileşimi filmlere yöneldi. Disney ve çevresi giderek endüstrinin tutsağı oldu. Disney sinemasında canlı resimler yerleri tıpkı gelişmiş batı toplumunun insanı gibi robotlara bırakmaya başladılar.

Pamuk Prenses 7 cüce (1938), Fantasia (1940), İddialı fakat değeri tartışılacak filmlerdi. Sinderalla (1950), Peter Pan (1951) bu olumsuzluğun ürünleri oldu. Kakinç'in da belirttiği gibi «günümüzde Disney'in sanatı doğunun eski eski minyatür sanatını hatırlatmaktadır. Şimdilerde ise bu minyatür tekniği, saniye 24 resimli büyük bir endüstrinin ham maddesi oldu..» (Ünlü sinema rejisörleri. Elif yayınları) ve Disney'den geriye koca bir «Disneland» kaldı.

Amerika'da aynı yıllarda Disney'le beraber başka sinemacılarda ortaya Fleischer kardeşlerin canlı resim vanpı «Betty Boop» ve «Denizci Popeye» tipleri, gerçek üstücü yöntemi ile dikkati çeken Leon Schlesinger'in «Merry Melody» ve «Looney Tunes»ı, Walter Lanz'ın ünlü ağaç kakarı «Woody Woodpecker» bu türün ünlü kahramanları oldular.

1941'de Disney stüdyolarında çıkan bir grev Disney'den kopan canlı resim yönetmenlerinin yeni bir gurup oluşturmalarına önyak oldu. Topluluk «United Production of America» (UPA) isminde bağımsız bir canlı resim stüdyosu kurdu. Grup Bosustov, David Hilberman, Robert Cannon, John Hubley ve Art Babbit gibi sinemacılardan oluşuyordu. UPA Grubu, Disney'e göre çok daha aydın kişiydi. Eserlerinde Brague, Picasso gibi ressamların izlerine rastlamak mümkündür. 1950'de UPA Cannon'un Gerald Mc Boing ile ilk büyük başarısını elde etti. Bunu unutulmaz aşırı miyop Mr. Maggoo tipli izledi. UPA'nın filmleri bugün bile aşılamayan film-seyirci bütünlüğü yaratmıştı.

UPA'nın yanında Tex Avery'nin çalışmaları ve «Tom and Jerry» filmleri ile Fred Quinby, William Hanna ve Joseph Barbara bu çalışmaları sürdürdüler.

Aynı yıllarda İngiltere'de John Halas ve Joy Batchlore (Şair ve Ressam) (1951), «Hayvan Çiftliği» (1956), «Sinema Tarihi» (1956) adlı yapıtlarıyla dikkatli çektiler.

Paul Crimali ise Fransa'da canlı resmi tek başına yaşatan kişiydi. «Nota Satıcısı» (1940), «Korkuluk» (1943), «Sihirli Flüt» (1946) ve Jacques Prevert'in senaryosundan yaptığı anti-millitarist «Küçük Asker»i bu türün başarılı yapıtlarıdır. «Çoban Kız» ile «Ocak Süpürücüsü» yine Prevert'in senaryosunu hazırladığı Grimald'ın en önemli yapıtı olarak anılır.

Nonman Mc Laren ve yeni boyutlar :

«National Film Board of Canada» adlı belge film örgütünün, Mc Laren'i Kanada'ya çağırmasıyla, canlandırma sineması ilgi çekici bir gelişmeye sahne oldu. Mc Laren canlı film endüstrisinin kalabalıklığından ve etkisinden bu türü kurtarıp sanatçısıyla başbaşa bırakmayı başardı. Picasso, Mc Laren'in filmi seyrettiğinde «Nihayet çizgi sanatında bir yenilik doğdu» diyordu. Bu sözler Mc Laren'in başarısının anıtıydı. Mc Laren sinemasını ekonomik bağlantılardan kurtarıırken örgün yapıtlar vermekten de geri kalmadı. «Hopuity Pop» (1946), «Blinkity Blank» (1954), «İskemleli Masa» (1957) onun en önemli filmleridir. Mc Laren 1955'de Cannes kısa film büyük ödülünü aldı.

Mc Laren canlandırma sinemasında teknik yenilikler de getirdi. Resim ve sesi doğru- dan film üzerine çizmeyi denedi; gerçi bu daha önce Fransa'da denenmişti. ama en gelişmiş şeklini Laren'de buldu. Laren'in diğer bir önemli buluşu da «kare atlama» tekniği oldu. Bu yolda hareket istenildiği kadar hızlandırılıp yavaşlatılabiliyordu.

Sosyalist Bloкта Canlandırma Sineması :

Çekoslovakya'da sinemanın devletleştirilmesi canlandırma sinemasının önem kazanmasına yol açtı. Kukla ise Çekoslovakya'nın geleneksel sanatıydı. Ve uzun bir tarihi süre içinde Çekoslovakya'nın tek gerçek ifade sanatı olarak süregelmişti. İşte Çekoslovakya'nın hem ressam, grafikçi, kuklacı ve sinemacı Jiri Trinka kukla ve sinemayı canlandırma sinemasında birleştirerek kukla mucizesini bu şartlarda yarattı. Trinka, Bradečka, Hofman, Kamil, Lhotak, Duba gibi sanatçıları toplayarak «Bratri ve Yrikis» topluluğunu kurdu. Trinka kukla filmlerine girmeden evvel dört canlı resim filmi yaptı. Son kukla filmlerine geçti. «Çek Yılı» (1947), «Çin Hükümdarının Bülbülü» (1949), «Çayır Türküsü» (1949), «Eski Çek Efsaneleri» (1951), «Aslan Asker Şvayk» (1955), «Bir Yaz Gecesi Rüyası» (1959) en önemli eserlerindendir.

Trinka sinemasında pek çok yöntem denemiştir. Örneğin, gerçek dekorlar kullanmıştır. Trinka'nın sinemasında genellikle konuşma yoktur. Pantomimin izlerini taşır. 1960'da yaptığı «Pozor!» (Dikkat) bu türün en ileri örneklerindendir. Renk ve müziğe çok önem veren Trinka'nın kuklalarında dışavurumcu kaygı plastik bir uyum içinde erlemiştir. Filimlerinde genellikle tedirgin ve korkunç bir yaşamın izleri görülür. Zdenek Miler ve Bratislav Pojar da bu türde başarılı çalışmalar yapmışlardır.

Yugoslavya canlandırma sinemasından Mimica, Vukoviç, Çin Halk Cumhuriyetinden kukla filmleriyle çıkış yapan Yang Tel, Tsın Si, Wan Ku-San ve Sovyetler Birliğinden Valentina, Brumberg, Atamanov bu türde başarılı ürünler vermişlerdir. Yine Sovyetler'den Ptuşko, hem oyuncu hem de karton resimler kullanarak «Yeni Guliver» adlı uzun filmiyle dikkatli çekmiş, Aleksandr Aleksiyev'de iğne tekniğiyle canlandırma sinemasına yeni boyutlar ve özgün yapıtlar kazandırmıştır.

Sosyalist blokta yetişen en yetkin canlı-resim sinemacılarından biri de Bulgar sanatçısı Todor Dinov'dur. «Canlı resmi sihirli lambanın mucizesi olmaktan çıkarıp onu düşünsel boyutlar kazandıran, ve sorumlu bir sanat haline getiren» sanatçılardan en önemlilerinden biri de Dinov'dur. Dinov bu türde sadece başarılı yapıtlar vermemiş, hem eski bir öğretiyi yıkmış hem de çevresinde güçlü bir sinemacı kadrosu oluşturmuştur. «Dinov'un en kısa filmlerinde bile sonuca varma azmi görünür». «Düet», «Paratoner», «Elma», «Kiskaçlık», «Papatya», «Prometheus» onun en başarılı yapıtlarıdır.

Türkiye'de.....

Türkiye'de ise canlı-resim filmleri henüz emekleme çağında. Buna karşın önemli yapıtlara rastlamak mümkün. Tan Oral'ın TRT ödülünü aldığı «Sansür», Sezer Tansuğ'un senaryosundan Tonguç Yaşar'ın canlandığı «Amentü Gemisi Nasıl Yürüdü?», yine Tonguç Yaşar'ın «Yaşa Don Kışot»u bizce bu türün Türkiye'deki en iyi çalışmalarıdır. Ayrıca, Sezer Tansuğ Meral Simen'in ortak yapıtları «Bahar tamama erişti» ve Tonguç Yaşar'ın «Kaptan»ı ise ümit verici çalışmalardır.

Derleyen : M. Ethem Alkan

ŞÖLENE KATILAN ÜLKELER

TÜRKİYE

Ülkemizde canlandırma sineması ne yazık ki özellikle ekonomik koşullar yüzünden bağımsız bir sanat olarak gelişmemiş, bazı kişisel çıkışlar bir yana bırakılırsa, genellikle reklâm filmlerinin bir anlatım aracı düzeyinde kalmıştır. Bu nedenle gerek mizah, karikatür sanatlarımızın, gerekse öbür plastik sanatlarımızın ulaştığı uluslararası düzeye rağmen, aynı alanlardan gelen canlı resim sanatçıları kısıtlı koşullar yüzünden düşündüklerini gerçekleştirebilmede büyük güçlük çekmişlerdir.

Ülkemizde canlı resim sanatının ilk önemli girişimi yıllar önce Yüksel Önsal tarafından yapılmış, ancak gerçekleştirilen uzun metrajlı film bir türlü vizyona çıkarılamamıştır.

Daha sonraki yıllarda ise, başta ünlü karikatüristlerimiz, yani Ferruh, Tonguç, Yalçın Çetin, Ali Ulvi, Mıstık, Oğuz Aral olmak üzere birçok sanatçı canlı resim konusundaki çalışmalarını ancak reklam'ın sevimsiz koşullarına bağlı olarak yürütebilmişlerdir. Ancak Oğuz'dan Erim Gözen'e kadar reklam canlı resimlerinde belirli üsluplara ulaşılmaya çaba gösterildiğini, zaman zaman başarılı örnekler verildiğini unutmamak gerekir.

Ferruh'la Yalçın'ın İsmail Dümbüllü'yü konu edinen eserleri saklı tutulmak kaydıyla ülkemizde bağımsız canlı resim çalışması yapmayı düşünen iki önemli sanatçımız Tonguç Yaşar ve Tan Oral olmuştur. Amatör bazı çalışmaları bu yargının dışında tutuyorum.

Tonguç'un yaptığı «Kaptan», «Amentü Gemisi Nasıl Yürüdü», «Bahar Nasıl Tamam Oldu» (Meral Simer'le birlikte), «Yaşa Donkişot» gibi eserler bir bakıma uluslararası çapta canlı resim örnekleri olarak dikkatli çekmiştir. Bu filimlerden «Amentü Gemisi'nin bu yıl Annecy Canlı Resim Şenliği'ne kabul edildiğini bu arada belirleyelim. Tan Oral ise özellikle «Sansür» adındaki canlı resim filmiyle geniş ilgi topladı. Sinematek bu programda sanatçılarımızın bu bağımsız eserlerinin yanısıra reklam özellikleri daha az ağır basan öbür örnekleri de sunmaktadır.

ALMANYA

Alman canlandırma sineması 1912 lerde doğdu. 1920-1930 yılları arasında başarılı eserler veren Oskar Fischinger, Amerikalı animatör Walt Disney'in etkisinde kalarak bazı filmler yaptı. Bu filmler arasında «Renkli Ritimler», «Fantasia», «Macar Dansı»nı sayabiliriz. Bunu izliyen yıllarda Alman Animatörleri McLaren, Botosch gibi sanatçıların etkisinde canlandırma filmi olarak yeniden yaptılar. (La Marseillaise-Jean Renoir.)

Günümüzde Alman sanatçıları arasında Von Mollendorf, Hans Feld, Kurt Stordel'i sayabiliriz.

BULGARISTAN

Üstün yapıtlarıyla Todor Dinov Bulgaristan'ın en önde gelen animatörlerindedir. 1955 de yaptığı ilk filminden bu yana «The Mighty Marko» (Güçlü Marko) 15 kadar karton film yönetmiştir.

Fransız animatörü Jean Effel'in çizgilerinden esinlenerek yaptığı «Little Guardian Angel» 1956, (Küçük Koruyucu Melek) Paris üzerindeki bir düşman uçağından atılan bombayı yakalayıp pilota özür dilerim bir şey düşürdünüz diyerek geri götüren bir küçük meleğin öyküsüdür.

Dinov aynı zamanda «The Fox Outfoxed» 1957, «Cannibal Country» 1958, «Duo», «Fledgling», «Jealousy», «The Apple» 1963.

En bilinen filmleri ise «Lightning Conductor» ve «The Daisy» dir.

Lightning Conductor fırtına koptuğunda kaçacak delik arar ve sonunda bir bacaya sakanır. 1962 de yapılan bu film batıda yapılmış olan bütün anti-heroic filmleri aşar. The Daisy (1965) bir İncil metnidir. Gelişip büyüyen papatyayı bahçevan, bütün aletlerini seferber ettiği halde koparamaz. Fakat papatyayı görüp çok seven küçük kızın şevkatli parmakları, kolaylıkla yapabilir bu işi.

Daha sonra «Patience»i yaptı. Dinov'un yanısıra Radka Batchvarova bir çok çocuk animasyonları yapmıştır. Bunların içinde «The Showman» 1960 (Kardan Adam) en başarisıdır. Ayrıca kukla film yapımcısı Christo Topouzanov'da vardır. Mamaya festivalinde Topouzanov kesilmiş şekillerden ilginç bir film göstermiştir. «The Little Boy With Scissors.» 1966.

ÇEKOSLOVAKYA

Klasik kukla tiyatrosunun en başarılı örneklerini veren Çek animatörleri savaş öncesinde Amerikan canlandırma sinemasının savaş sonrası da Sovyet sanatının etkisi altında kalarak eserler verdiler.

1947 yılına kadar çalışmalarını sürdüren Karel Dodal, reklam filmleri yaparak uzun süre canlandırma sinemasında tek isim olarak tanındı. İlk çalışmaları 1934 yılında oldu. Kendisi gibi sinemacı olan Hermína Týrlova ile beraber 1942 yılında «Ağustos Böceği Ferda» adlı filmi yaptı. Diğer büyük Çek animatörü kuklacı Jiri Trínka'dır. 1945 yılından

İtibaren eserler veren Trinka 1951 de yaptığı «Altın Balık», «Niçin Unesco», «Kır Şarkıları», «Bülbül ve Çin İmparatoru», «Prens Bayaya» adlı eserlerle büyük başarı kazandı. 1950 yılında çalışmalara başlayan Eduard Hofman ve Barrandow stüdyolarında çalışan Zdenek Miller, Karel Zeman ve Bretislav Pojar Çek canlandırma sinemasının önde gelen isimleridir.

FRANSA

Fransız canlandırma sineması, 1844 yıllarına dayanır. Emile Reynaud, Emile Courtet, Emile Cohl gibi sanatçıları bu türün ilk yapımcıları sayılabilir. 1928 yılından itibaren genç animatörler Fransız Edebiyatının klasikleri, örneğin Racine, Victor Hugo, Balzac'ın eserlerini beyaz perdede canlandırdılar. Bu sanatçılar arasında Berthold Bartosch, Franz Masereel sayılabilir. Bunu izliyen yıllarda Fransızlar bilimsel bir takım filmler yaptılar. Marcel Ponchon ve Paul Raibaud'nun «Titreşim hareketleri», Marcel Cochin'in «Bölünme», Favier'nin «Açılar ve Daireler» adlı filmleri bu dönem ürünleri arasındadır. 1939 ve 1961 yılları arasına rastlayan dönemde bazı masallar ve gerçekçi konular işlendi. Örneğin Grimault'un Jacques Prevert'den uyarladığı filmler bu dönem ürünleri arasındadır. (Sihirli Flüt, Küçük Asker ve Paratöner Hırsızları.)

Günümüz Fransız Animatörleri (Jean Mineur, Pierre Remont, Jean Riberprey) genellikle reklam filmleri yapmakta ve bu alanda başarılı olmaktadır.

KANADA

1930 larda doğan Kanada canlandırma sineması, başlangıçta çocuk masallarını ve spor yarışmalarını konu edinen filmler yapıyordu. 1941-1945 yılları arasında Norman McLaren'in yönetmenliğini yaptığı «ONFC» yönetmenleri Kanada animasyonuna büyük yenilikler getirdiler. Başta McLaren olmak üzere Colin Low, Robert Werral, Wolf Koenig, Sidney Goldsmith, Grant Munro, Lawrence Hyde, Marcel Racicot, Evelyne Lambert verdikleri eserlerle büyük başarı sağladılar.

Norman McLaren

Kanada canlandırma sinemasının en önde gelen kişisidir. 11 Nisan 1914 de Iskoçya'nın Stirling şehrinde doğan McLaren, genç yaşta sinemacılığa başlamıştır. 1939 da yaptığı «Stars and Stripes» adlı filmiyle büyük ün sağladı. Bunu «Henhop - 1941», «Dolar Dance - 1943» izledi. 1934 den 1936 ya kadar Iskoçya'da, 1937 den 1939 a kadar Londra'da, 1939 dan 1941 e kadar New York'da, 1941 den sonra da Kanada'da film çalışmalarını sürdürdü.

POLONYA

Canlandırma sinemasına, zamanında gereken önemi vermeyen Leh'ler bu gecikmeyi dev adımlarla ilerleyerek onarmak niyetindeler. Çekoslovakya ve Yugoslavya'yı kısa zamanda geride bırakan Polonya günümüzde animasyon denince ilk akla gelen ülkelerden biri

haline geldi. Kukla ve çocuk filmleri alanında isim sahibi sayılan Halina Blelinska'nın «Luna Park» adlı eseri, yazar Wlodzimirz Haupe'nin «Yıldızlar Altındaki Şato» filmi ilk ürünler sayılabilir. 1957 den sonra canlandırma filmleri özel batı stüdyolarda devlet denetimli altında yapılmaya başlandı. Örneğin Bleisko-Biala stüdyosunda yapılan «Sıçan ve Fare», «Hayvanat Bahçesi» adlı filmlerle ün yapan Waclaw Wajser, gene aynı stüdyoda çalışan ve «Küçük Bay ile Baleine», «Bisiklet Yarışı» gibi filmlerin yapıcısı Leonard Pulchny Polonya canlandırma sinemasının önemli isimlerindendir. Son yıllarda ise Polonya canlandırma sinemasını dünyaya duyuran sanatçılar arasında Jan Lenica ve Walerian Borowczyk sayılabilir. Bu iki sanatçının beraber yaptıkları «Bir Zamanlar», Lenica'nın «Janko Muzikant» adlı filmleri bu sanatın en önemli filimleridir.

ROMANYA

Romen canlandırma sinemasının en ünlü ismi hiç kuşkusuz Popesco-Gopo'dur. Bir bakıma, daha önceki bir kaç öncü b iryana bırakılırsa Gopo, son yıllara kadar Romen canlandırma sinemasının tek yaratıcısı bile sayılabilir. Özellikle ünlü eseri «Homo Sapiens» ve küçük «Pillule»leriyle bütün insanlara mizahın yumuşattığı sert bildirimler ulaştırmayı amaçlamışlardır.

Ancak son yıllarda, Gopo'nun daha çok karikatür sınırlarında dolaşan sinemasının yanısıra Romanyalı genç yaratıcılar, tıpkı doğu avrupalı öbür meslektaşları gibi olağanüstü plastik değerler, gerçekliğin sınırsız ve çok yönlü kavranışı yoluyla ulaşılan bir zenginliği yansıtan güçlü eserler vermeye başladılar. Filmleri dünyanın her yanında beğenildi, uluslararası şenliklerde ödülleri kazandılar. Ion Truica, Constantin Paun, Laurentiu Sirbu gibi genç yönetmenler müziğin, plastik değerlerin ve özün güçlü sentezlerini verdiler.

Sinematek'in Şölen'inde Gopo'nun ünlü eserinin yanısıra bu yönetmenlerin en güzel filmlerinden bir antoloji sunuluyor.

SOVYETLER BİRLİĞİ

Sovyet canlandırma sineması bütün Doğu Avrupa Animasyonunun temelini teşkil eder. İlk defa 1922 lerde ortaya çıkan, Moskova'da başlayan Sovyet animasyon sinema enstitülerinin ufak çaptaki stüdyolarında gelişmiştir. Voinov, Yankovski, Şolpo ve Avramov gibi sanatçıların güçlü çabalarıyla gelişen Sovyet canlandırma sineması, son yarım yüzyılda ünlü Amerikalı animatörlerin, örneğin Fleischer ve Disney'in eserlerinin etkisinde kalmışlardır. Burada genellikle anonim halk ve çocuk hikâyelerini konu edinen filmler yapan Levandovski (Tilki ve Üzümler), Benderskaya (Tilki ile Kurt), Brumberg (Kırmızı Şapkalı Kız) ünlü sanatçılardır. Daha yakın çağlarda ise Ostrovski'nin «Karlın Kızı», Çehov'un «Kaçtanka», Gogol'ün «Noel Gecesi», Puşkin'in «Zarın Kantu ve Yedi Şövalye» adlı eserlerini sinemaya aktaran (Karton film olarak) Krilov, Sovyet canlandırma sinemasının önde gelen isimlerindendir.

FRANSIZ CANLANDIRMA FILMLERİ**Genç Kız ve Çellist**

- Yönetmen** : Paul Grimault- J.F.Laguione
Yapım yılı ve yeri : Fransa-1965
Müzik : Lalo'nun Violonsel Konçertosu.
Konu : Bir çellist deniz kenarında Lalo icra ederken bir fırtına ile karşılaşır. Bu arada boğulmak üzere olan genç bir kız balıkçıyı kurtarır. İlginç bir yaşantısı vardır bu balıkçı kızın...

Korkuluk

- Yönetmen** : Paul Grimault
Yapım yılı ve yeri : Fransa-1943
Müzik : Marcel Delannoy
Konu : Kuşları korkutup kaçırmaya yarayan bir korkuluğun öyküsü.

Magie Moderne

- Yönetmen** : Jean Image
Yapım yılı ve yeri : Fransa-1962
Konu : Yeni animasyon tekniği ile yapılan film, ilginç bir grafik anlatımla çelik ve tunç yapımını yansıtmaktadır. Filmde ani değişimleri bağlama görevi yapan demir bir mura önemlidir.

Paris-Flash

- Konu** : Albert Champeaux-Pierre Watrin
Yapım yılı ve yeri : Fransa-1959
Yönetmen : Paris'de turistlerin yaşantısının humoristik bir sunuşudur film.

Sophie ve Gamlar

- Yönetmen** : Julien Pappé
Oyuncular : Marianne Valio-Jacques Raynoud
Konu : Uslu bir kız olan Sophie piano dersi almaktadır.

Teuf-Teuf

- Yönetmen** : Jean Labely
Yapım yılı ve yeri : Fransa-1959
Müzik : Louis Besslerès
Konu : Günümüz yaşantısından kesitlerin, otantik dökümanlar ile animasyon halinde yansması.

Paratöner Avcıları

- Yönetmen** : Pierre Grimault
Yapım yılı ve yeri : Fransa-1943
Müzik : Roger Desomierès
Konu : İki polislin paratöner çalan bir çocukla olan mücadelesi.

POLONYA CANLANDIRMA FILİMLERİ

Archeologia (arkeoloji)

Yönetmen: Brzozowski Andrzej

Konu : Bu film günümüz arkeoloji çalışmalarını yansıtmaktadır. Eski bir Nazi Kampı olan Auschwitz-Birkenau'da «Deneyel Kültür ve Tarih Enstitüsü» ve «Polonya Bilim Akademisi» arkeoloji ekibinin çalışmaları anlatılmaktadır.

Mlyn (Değirmen)

Yönetmen : Mirosław Kijowicz

Konu : Film psikolojik bir fabl niteliğindedir. Bir deniz kıyısındaki Değirmende birbirlerine ilginç bağlarla bağlı üç kişinin öyküsüdür.

Sam Sobie Sterem (Herkes Kendine Hükmeder)

Yönetmen : Katarzyna Latalo

Konu : Grafik sembollerle günümüz insanı, filmin her sekansından büyük ölçüde mesaj alabilir.

Bykowi Chwala (Byk'da Zafer)

Yönetmen : Andrzej Papuzinski

Konu : Film günümüz Polonya sanatçılarının portrelerini kapsamaktadır. Filimde Franciszek Starowieyski ve Jan Byk'in portrelerinden örnekler görülmektedir.

Wykrzyknik (Ünlem İşareti)

Yönetmen : Stefan Schabenbeck

Konu : Bir nokta yığını. Geometrik şekiller oluşturan bir karınca yığını görünür ve sonunda bu noktalar bir ünlem işaretine dönüşürler.

Starzyki (Yaşlı Madenciler)

Yönetmen : Lucjan Jankowski

Konu : Film 25 yıl gibi uzun bir süreden sonra değişen madencilerin gülünç ve pitoresk öyküsünü dile getirir.

Psychodrama (Psikodram)

Yönetmen : Marek Piwowski

Konu : Külkedisi hikâyesini canlandıran film, bir eve kapanan küçük kızların öyküsünü yansıtır.

Intelektüallsta (Entellektüel)

Yönetmen : Witold Giersz

Konu : Filim canlı bir tabloyu andırmakta. Taş devrinde geçen bir düello yalın bir anlatımla verilmekte. Kadın uğruna yapılan kavgaların ne kadar uzun bir geçmişle dayandığı sunulmaktadır.

Wszystko Jest Liczba (Herşey Bir Figürdür)

Yönetmen : Stefan Schabenbeck

Konu : Geometrik ve matematik şekillerin bütünleşmesiyle oluşan bir insanın bir paralel kenar tarafından çiğnenmesi anlatılmaktadır.

SINEMATEK DERNEĞİ TEMMUZ 1973 PROGRAMI

13 Cuma	16.30 - 19.00 / POLONYA CANLANDIRMA FILİMLERİ
14 Cumartesi	16.30 - 19.00 / POLONYA
17 Salı	16.30 - 19.00 / BULGARISTAN
18 Çarşamba	16.30 - 19.00 / ROMANYA
19 Perşembe	16.30 - 19.00 / ALMAN - DANIMARKA
20 Cuma	16.30 - 19.00 / ALMAN - DANIMARKA
21 Cumartesi	16.30 - 19.00 / ROMANYA
24 Salı	16.30 - 19.00 / ALMAN - DANIMARKA
25 Çarşamba	16.30 - 19.00 / BULGARISTAN
26 Perşembe	16.30 - 19.00 / KANADA
27 Cuma	16.30 - 19.00 / KANADA
28 Cumartesi	16.30 - 19.00 / TÜRKİYE
31 Salı	16.30 - 19.00 / BULGARISTAN

AĞUSTOS 1973

1 Çarşamba	16.30 - 19.00 / ROMANYA
2 Perşembe	16.30 - 19.00 / POLONYA
3 Cuma	16.30 - 19.00 / SOVYETLER BİRLİĞİ
4 Cumartesi	16.30 - 19.00 / SOVYETLER BİRLİĞİ
7 Salı	16.30 - 19.00 / TÜRKİYE

8 Çarşamba	16.30 - 19.00 / TÜRKİYE
9 Perşembe	16.30 - 19.00 / KANADA
10 Cuma	16.30 - 19.00 / SOVYETLER BİRLİĞİ
11 Cumartesi	16.30 - 19.00 / ÇEKOSLOVAKYA
14 Salı	16.30 - 19.00 / FRANSA
15 Çarşamba	16.30 - 19.00 / FRANSA
16 Perşembe	16.30 - 19.00 / ÇEKOSLOVAKYA
17 Cuma	16.30 - 19.00 / ÇEKOSLOVAKYA
18 Cumartesi	16.30 - 19.00 / FRANSA

(Ayrıntı verilmeyen bu programda adı yazılı her ülkenin bütün seanslarında aynı filmler sunulacaktır.)

DIKKAT : TSD yaz gösterileri 19 Ağustos - 4 Eylül arasında merkezin bakım ve onarımı dolayısıyla yapılmayacaktır.

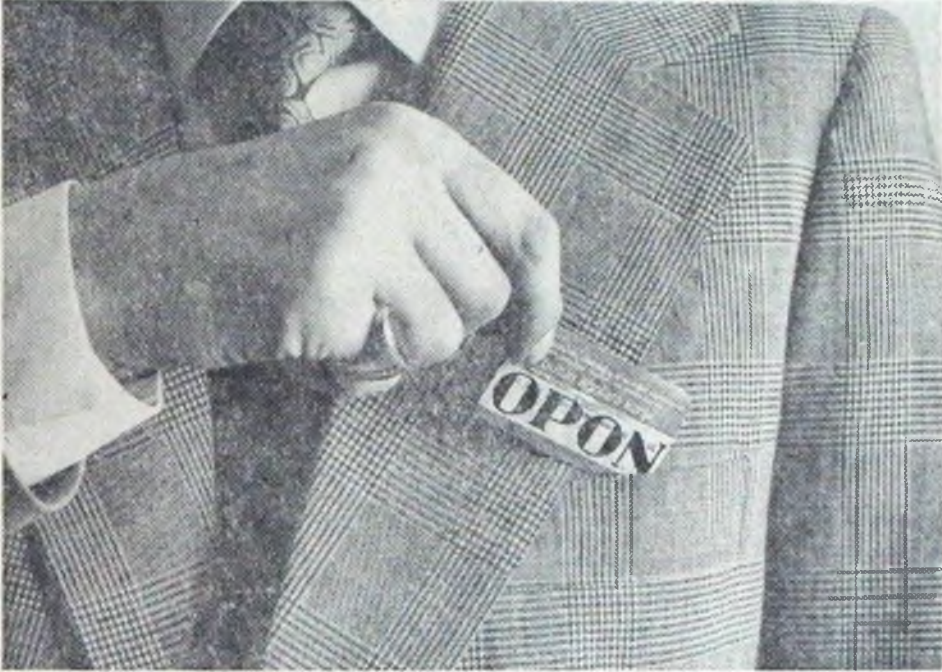
DAHA
RAHAT
BİR
YASAMA
İÇİN

cebinizde
daima
OPON
bulundurunuz...

OPON,
baş, diş, sinir,
romatizma,
lumbago, sıyatik
ve soğuk
algınlığından
ileri gelen
ağrıları keser
OPON,
günde 6 tablet
alınabilir

HOOVER

ELEKTRIKLİ EV ALETLERİ

GÜLOK

elektrik sanayii anonim şirketi
fabrikalarında imal edilmektedir

Yurdumuzda, günün modasını
kadın, erkek ve çocuk giyiminde
kumaşta
giyimle ilgili aksesuarda
Vakko yansıtır.

Moda Vakko'dur

SİNEMATEK'TE DÜNYA CANLANDIRMA SİNEMASI ŞENLİĞİ

I. BÖLÜM

13 TEMMUZ — 19 AĞUSTOS

A. B. D.
Almanya
Bulgaristan
Çekoslovakya
Danimarka
Fransa
Kanada
Polonya
Romanya
Sovyetler Birliği
Türkiye

II. BÖLÜM

4 EYLÜL — 20 EYLÜL

A. B. D.
Almanya
Belçika
İtalya
Japonya
Macaristan
Yugoslavya

